

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до написання кваліфікаційної роботи бакалавра

(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2023

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційної роботи бакалавра (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка») / Харків. нац. ун-т міськ. гос-ва імені О. М. Бекетова ; уклад. : Г. І. Рибак, Ю. В. Федотова, М. С. Наумов. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 38 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доц. Г. І. Рибак,
канд. екон. наук, доц. Ю. В. Федотова,
канд. екон. наук, доц. М. С. Наумов

Рецензент

А. О. Москвіна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки,
протокол № 6 від 27 березня 2023 р.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ.....	6
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ.....	7
2.1 Послідовність підготовки роботи.....	7
2.2 Керівництво підготовкою роботи.....	11
3 СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ	13
4 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ.....	18
5 РЕЦЕНЗУВАННЯ.....	23
6 ЗАХИСТ.....	23
7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	24
ДОДАТКИ.....	26

ВСТУП

Виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є передостаннім етапом навчання студентів за обраною спеціалізацією і має на меті систематизування, закріплення і розширення теоретичних знань, вмінь та навичок з можливістю їх практичного застосування у вирішенні професійних завдань. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка».

Метою виконання кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня є глибоке осмислення теми, комплексне оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення окремих завдань конкретного підприємства або організації в умовах розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

Кваліфікаційна робота, що виконується студентом, є складовою державної атестації, підсумковою кваліфікаційною, роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною освітньо-професійною програмою.

Кваліфікаційна бакалаврська робота студента передбачена навчальним планом і завершує його підготовку на першому рівні освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка».

Під час написання роботи майбутній бакалавр повинен показати:

- уміння шукати, систематизувати й аналізувати інформацію та впроваджувати економічну методологію, яка базується на результатах наукових досліджень, міжнародних і вітчизняних стандартах та рекомендаціях;
- уміння користуватися методами аналізу та моделювання міжнародних економічних процесів в подальшій професійній діяльності;
- здатність проводити дослідження з актуальних проблем українських підприємств та зовнішньоекономічної діяльності;
- можливість проводити комплексні дослідження і моніторинг світових і регіональних ринків товарів та послуг;
- уміння оцінити стан економічного середовища та зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання;
- здатність розробляти систему показників, здатну адекватно оцінити існуючий стан суб'єкта господарювання та вирішити завдання щодо підвищення

ефективності господарюючої системи та пошуку резервів;

- уміння розробляти складові розвитку зовнішньоекономічної стратегії на регіональному та державному рівнях;

- здатність визначати оцінювати експортний або імпортний економічний потенціал суб'єктів господарювання або регіонів щодо можливостей та перспектив розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Важливою складовою виконання бакалаврської роботи є обов'язкова підготовка за результатами досліджень тез доповіді (або наукової статті) та публікація їх у фахових виданнях, що входять до науково-метричних баз, або у міжнародних виданнях.

Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути самостійним дослідженням, гідним присудження освітнього ступеня «бакалавр».

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра призначені для надання допомоги студентам у процесі виконання бакалаврської роботи. Вони містять основні вимоги до змісту та оформлення роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра – це самостійна індивідуальна науково-дослідна діяльність студента, що виконується студентом на завершальному етапі навчання на першому рівні освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка», комплексне наукове дослідження, підсумок вивчення ним дисциплін, передбачених навчальними планами підготовки та проходження практики.

Кваліфікаційна робота є самостійним, оригінальним та завершеним науковим дослідженням у певній галузі, має внутрішню єдність, сукупність результатів, висновків, рекомендацій, що пропонуються для публічного захисту і свідчать про можливість бакалавра розв'язувати проблемні інноваційні професійні та наукові завдання.

Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння відповідного освітнього ступеня і видачу диплома бакалавра.

Змістом бакалаврської роботи є результати теоретичних та експериментальних досліджень з актуальних проблем міжнародної економіки.

Метою підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра є розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до обраного об'єкту та предмету дослідження на основі застосування теоретичних і практичних знань з обраної ОП.

Назва роботи повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати ОП та суті наукової або практичної проблеми (завдання), що аналізується, вказувати мету й предмет дослідження та його завершеність.

Основними завданнями виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є:

1) навчальне спрямування:

– систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань за освітньо-професійною програмою, їх застосування при вирішенні актуальних інноваційних науково-дослідних завдань;

– аналіз та оцінка різних аспектів діяльності підприємства контексті дослідження; обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

– підвищення ступеня засвоєння загальнотеоретичних і спеціальних дисциплін й підготовленості до самостійної управлінської, консалтингової та педагогічної діяльності;

2) науково-дослідне спрямування:

- засвоєння навичок правильної постановки проблеми та обґрунтування її актуальності, формулювання мети і завдань дослідження;
- вивчення (або поглиблення) та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку дослідження;
- складання плану і оптимізація структури роботи відповідно до літературних джерел та статистичної інформації;
- розвиток навичок самостійної роботи з науковими, методичними, законодавчими та інструктивними матеріалами та оволодіння сучасним методичним апаратом і технологіями економічних досліджень при вирішенні наукових проблем та питань;
- розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених проблем, розрахунок очікуваного економічного ефекту від впровадження пропозицій.

Кваліфікаційна робота має носити логічний, доказовий, аргументований характер, який базується на пошуку істини у різноманітних версіях концепцій, поглядах, власних висновках бакалавра, що надають роботі достовірність та практичну значущість.

Важливим є дотримання основних вимог щодо наукового рівня кваліфікаційної роботи бакалавра, її змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також оформлення.

Кваліфікаційна робота подається на захист у вигляді спеціально підготовленого рукопису у твердому переплетенні.

За умов навчання форми онлайн, студент подає файл формату pdf/

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1 Послідовність підготовки роботи

Підготовка та виконання кваліфікаційної роботи бакалавра повинно здійснюватися за такою схемою:

- визначення теми та призначення наукового керівника;
- складання бібліографії, вивчення літератури за обраною темою;
- розробка плану роботи;
- написання вступу із зазначенням актуальності обраної теми, визначення об'єкта, предмета, мети та завдань кваліфікаційної роботи;
- збір та обробка інформації за теоретичним розділом плану;

- підготовка теоретичного розділу з обов'язковим формулюванням методологічних та теоретичних основ майбутнього дослідження;
- вибір методів дослідження та розробка інструментарію;
- збір та обробка первинних даних протягом проходження переддипломної практики;
- аналіз отриманих даних згідно з поставленими завданнями кваліфікаційної роботи;
- підготовка другого розділу роботи за даними отриманими у період проходження переддипломної практики;
- підготовка третього розділу роботи, який повинен включати пропозиції щодо вирішення виявлених проблемних питань у діяльності досліджуваної бази практики відповідно до обраної теми дослідження;
- написання загальних висновків;
- оформлення роботи;
- захист роботи.

Виконання кваліфікаційної роботи студентом розпочинається з вибору теми. Вибір теми здійснюється бакалавром індивідуально відповідно до тематики, що рекомендується і постійно оновлюється кафедрою, та узгоджується з керівником від випускаючої кафедри. Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт бакалаврів наведена у додатку А. Протягом підготовки кваліфікаційної роботи студент розробляє та погоджує з керівником її структуру та зміст.

Тему роботи закріплюють персонально за кожним здобувачем на початку восьмого семестру навчання на бакалавраті. За поданням кафедри тема кваліфікаційної роботи й керівник закріплюються за студентом наказом ректора.

При виборі теми бакалаврської роботи варто враховувати наступне: характер попередньої науково-дослідної роботи; теми доповідей на наукових конференціях і студентських олімпіадах; економічну політику підприємств, установ, організацій; інформаційну базу; наявність літератури та програмних продуктів; теоретичних і практичних розробок тощо. Правильний вибір теми є вирішальним для визначення результатів роботи бакалавра.

Робота має виконуватись за графіком, який затверджується випусковою кафедрою.

Бакалаврська робота виконується на основі поглибленого вивчення і творчого критичного осмислення фахової вітчизняної та зарубіжної літератури, чинного законодавства України з питань зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного економічного співробітництва, тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, передового світового досвіду

щодо розв'язання обраної проблеми, а також результатів проведених студентом власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених професійних завдань.

Робота з літературними джерелами ведеться протягом всього періоду виконання кваліфікаційної роботи. Основна робота повинна базуватися на систематичних, алфавітних й предметних каталогах, які є в бібліотеці ХНУМГ імені О. М. Бекетова та репозиторію й інших наукових бібліотеках. При цьому слід пам'ятати, що літературні джерела можуть мати посилання на інші роботи, які теж необхідно враховувати.

Підбір літератури доцільно починати з аналізу тієї, що є рекомендована за базовими дисциплінами для ОП «Міжнародна економіка».

Відповідно до обраної теми студент здійснює пошук, систематизацію і ретроспективний аналіз джерел науково-методичної інформації, а саме монографій, авторефератів дисертацій, підручників і посібників, публікацій у періодичних професійних виданнях, реферативних журналах, інформація з мережі Інтернет.

Для підбору джерел інформації доцільно використовувати:

- наукові публікації, що індексуються у міжнародних наукометричних базах (Scopus, Web of Science, Coreniscus та ін.);
- наукові публікації у електронних та друкованих фахових виданнях, таких як «Комунальне господарство міст»; «Бізнес Інформ», «Економіка розвитку», «Управління розвитком», «Актуальні проблеми економіки» та ін.;
- статистичні довідники Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства економіки України, статистичні бази місцевих органів самоврядування, міжнародних статистичних баз таких організацій: United Nations, International Monetary Fund, World Bank, World Trade Organization, Organization for Economic Cooperation and Development та ін.;
- електронні публікації.

Матеріали щодо об'єкта дослідження студент збирає протягом переддипломної практики.

Згідно з обраною темою та розробленими завданнями студент складає розгорнутий план кваліфікаційної роботи та узгоджує його з керівником. Науковий керівник здійснює індивідуальне консультування студента, допомагає скласти план бакалаврської роботи, контролює дотримання графіка її виконання, рецензує всі частини роботи і завершений рукопис, готує студента до публічного захисту результатів дослідження.

Перед остаточним оформленням чистового варіанту кваліфікаційної роботи студент повинен представити керівникові завершену чернетку всіх розділів, вступу, висновків та списку використаної літератури. Оформлення тексту чернетки повинно наближатися до вимог, котрі ставляться до рукопису кваліфікаційної роботи, що допоможе заздалегідь зробити потрібну правку та позбутися зайвих помилок при друкуванні (збереженні в форматі pdf) чистового варіанту роботи.

Кожна кваліфікаційна робота бакалавра підлягає обов'язковому контролю щодо дотримання норм та вимог, встановлених до оформлення такого роду робіт. З метою забезпечення належної якості виконання бакалаврських робіт, відповідно до затвердженого графіку призначеними співробітниками кафедри здійснюється нормоконтроль кваліфікаційних робіт.

Недоліки, які найчастіше зустрічаються при проходженні нормоконтролю:

- план дослідження не збалансований: окремі розділи мають забагато сторінок, а інші – замало;
- у роботі виділяються підрозділи, які мають всього 4–5 сторінок змісту;
- зустрічаються текстові запозичення без відповідних посилань на джерела;
- на титульній сторінці некоректно вказані дані, наприклад освітня програма або спеціальність;
- порушена послідовність розміщення матеріалів роботи;
- структура вступу не відповідає встановленим вимогам;
- неправильно названі графічні матеріали, наприклад, замість слова «рисунки» названо «малюнки»;
- некоректні або відсутні назви рисунків та таблиць;
- не відповідають вимогам нумерація та оформлення таблиць;
- список використаних джерел оформлений не за стандартом та ін.

Після проходження нормоконтролю та відповідної доробки у разі потреби робота спрямовується на переплетення, яке повинне мати тверду основу (зберігається в форматі pdf для форми навчання онлайн).

З метою перевірки самостійності виконання кваліфікаційної роботи та визначення унікальності тексту студентом у встановлений строк на кафедру подається електронний варіант роботи для перевірки на наявність плагіату. За результатами перевірки формується звіт, який є обов'язковим додатком до пояснювальної записки кваліфікаційної роботи.

Відповідно до Наказу № 83-01 від 24 березня 2023 року, граничний показник схожості тексту кваліфікаційної роботи за спеціальністю

051 – Економіка (освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка») складає 50 %.

Разом з кваліфікаційною роботою студент повинен представити на кафедру внутрішню рецензію фахівця, що має науковий ступінь в галузі економіки, завірену підписом рецензента.

Завершена кваліфікаційна робота має бути підписана студентом та керівником, пройти нормоконтроль, бути перевірена на плагіат, переплетена (очне навчання) та підписана завідувачем кафедри економічної теорії та міжнародної економіки та в термін, передбачений графіком навчального процесу, подана на кафедру (для онлайн навчання: робота має бути підписана в електронному форматі студентом та керівником і завантажена у відповідний канал, що заздалегідь створений кафедрою і має назву ПІБ студента, з усіма супроводжуючими документами).

Кваліфікаційна робота бакалавра, що не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, виконана без дотримання затвердженого плану та графіку, не містить наукової публікації за матеріалами роботи, конкретного дослідження на основі матеріалів реального підприємства відповідно до обраної проблематики, обґрунтованих пропозицій, а також не має рецензії – до захисту не допускається.

2.2 Керівництво підготовкою роботи

Керівниками кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня призначаються провідні викладачі кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, які мають вчене звання професора або доцента, науковий ступінь доктора або кандидата наук та проводять наукові дослідження відповідного напрямку.

До основних функцій керівника належать:

- розробляти теми кваліфікаційних робіт і надавати їх до розгляду на засіданні кафедри;
- контролювати виконання календарного плану-графіка, інформувати керівництво кафедри про суттєві порушення виконання календарного плану-графіка з метою вжиття необхідних заходів аж до прийняття рішення про недопущення випускника до захисту кваліфікаційної роботи;
- надавати студенту рекомендації щодо опрацювання необхідної літератури, нормативних і довідкових матеріалів, наукових видань з теми кваліфікаційної роботи;
- здійснювати керівництво виконанням кваліфікаційної роботи і нести

відповідальність за наявність у них помилок системного характеру. У разі невиконання студентом рекомендацій керівника по виправленню таких помилок відзначати це в своєму відгуку;

- здійснювати консультивання студентів у відповідності із затвердженим графіком з усіх питань відносно змісту кваліфікаційної роботи, залишаючи за студентом право на прийняття остаточних рішень, за які вони несуть повну відповідальність;

- перевіряти якість виконаної студентом роботи та надавати поради щодо оформлення кваліфікаційної роботи для подання на нормоконтроль, підготовки доповіді та демонстраційного матеріалу;

- скласти відгук та висновок керівника кваліфікаційної роботи встановленого зразка (дод. II) з характеристикою діяльності випускника під час виконання кваліфікаційної роботи. Науковий керівник несе відповідальність за об'єктивність відгуку;

- підготувати випускника до захисту бакалаврської роботи.

Керівник роботи систематично проводить консультації за окремими розділами роботи за графіком, який розробляється кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки, оцінює хід і результати виконання, звертає увагу студента на наявні недоліки в роботі (оформлення, стиль, орфографія, зміст розділів та підрозділів, послідовність викладення тощо).

Обов'язки студента:

- своєчасно обрати тему кваліфікаційної роботи, отримати завдання від наукового керівника і узгодити з ним план дослідження;

- самостійно відповідно до календарного плану-графіка виконувати завдання, поставлені в кваліфікаційній роботі;

- своєчасно усунувати зауваження наукового керівника;

- регулярно (не рідше ніж двічі на місяць) інформувати керівника про стан виконання кваліфікаційної роботи і надавати розділи для перевірки;

- нести відповідальність за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків, якість оформлення кваліфікаційної роботи і графічного матеріалу, їх відповідність методичним вказівкам випускаючої кафедри, існуючим нормативним документам та державним стандартам;

- в установленій термін надати кваліфікаційну роботу для перевірки керівнику і нормоконтролеру і після усунення їх зауважень повернути керівнику для отримання відгуку;

- отримати всі необхідні підписи на титульних аркушах і разом з керівником подати кваліфікаційну роботу завідувачу кафедри для прийняття

рішення про допуск до захисту;

– після отримання резолюції завідувача випускової кафедри про допуск до захисту особисто подати всі матеріали кваліфікаційної роботи рецензенту, надаючи йому, при необхідності, роз'яснення щодо змісту роботи;

– ознайомитися зі змістом відгуку і рецензії та підготувати (у разі необхідності) аргументовані відповіді на зауваження при захисті кваліфікаційної роботи в екзаменаційній комісії;

– у разі неможливості своєчасної явки на захист кваліфікаційної роботи попередити про це завідувача випускаючої кафедри і голови екзаменаційної комісії (через секретаря) з подальшим наданням документів, що підтверджують поважність причини відсутності;

– захистити кваліфікаційну роботу.

3 СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ

Структура кваліфікаційної роботи носить стандартизований характер і повинна містити:

- пояснювальну записку (дод. Б);
- завдання на кваліфікаційну роботу (дод. В);
- реферат (дод. Г);
- зміст (дод. Д);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел (дод. Е);
- додатки.

Мова кваліфікаційної роботи – державна (українська); стиль викладання матеріалу – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи (без урахування списку використаних джерел та додатків) повинен приблизно становити 60–70 стандартних сторінок друкованого тексту до списку літератури, включаючи таблиці та рисунки, що послідовно містяться за текстом. Зміст кваліфікаційної роботи повинен бути ілюстрований табличним та графічним матеріалом, який необхідно проаналізувати та прокоментувати.

Типові бланки *пояснювальної записки, завдання на кваліфікаційну роботу* та *подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту*

кваліфікаційної роботи наведено відповідно у додатках Б, В, Г. У них міститься інформація про найменування теми, дані про виконавця і керівника роботи, про допуск до захисту в Екзаменаційній комісії та ін.

Зміст подається на початку кваліфікаційної роботи та має відображати суть проблеми, її складність та логіку дослідження. Він містить назви всіх розділів і підрозділів із зазначенням початкових сторінок, зокрема вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатку (дод. Д).

У вступі розкривають сутність та стан наукової проблеми, що досліджується. Вступ повинен послідовно містити таку інформацію:

Актуальність обраної теми. Робота бакалавра є кваліфікаційною і те, як автор уміє обрати тему і наскільки правильно він її розуміє й оцінює з погляду своєчасності та соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовку. В процесі обґрунтування актуальності обраної теми необхідно переконливо показати, що в сучасному стан досліджуваного питання є незадовільним або неповністю розкриті та вирішені аспекти даної проблеми. Висвітлення актуальності має бути стислим: досить у межах 5–7 речень обґрунтувати сутність обраної проблематики, значущість її дослідження.

Наприклад: «Разом із тим, невирішеною залишається низка проблем теоретичного і прикладного характеру щодо дослідження питань оцінювання рівня експортного потенціалу вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. Необхідність розвитку існуючих наукових підходів у даній сфері визначила актуальність дослідження, що вплинуло на вибір теми бакалаврської роботи, мету та основні завдання».

Ступінь вивчення проблеми. Наводиться коротка характеристика раніше виконаних досліджень авторів, що вивчають або вивчали дану проблематику з оцінкою якості і глибини їх розробок.

Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, систематизація, розробка пропозицій щодо, виявлення недоліків і проблем, обчислення прогностичних показників, розробка або поліпшення методики, обґрунтування, формулювання стратегії розвитку. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, виробництво, виготовлення) не може бути метою.

Мета бакалаврської кваліфікаційної роботи викладається одним реченням, вона повинна бути лаконічною, вказувати на бажаний кінцевий результат, а не деталізувати етапи її досягнення. Останнє конкретизується у завданнях кваліфікаційної роботи

Формулювання завдань наводиться у вигляді переліку: вивчити...,

уточнити..., описати..., обґрунтувати..., встановити..., з'ясувати..., оцінити..., вивести..., розробити..., запропонувати... тощо. Постановку завдання варто робити ретельно, оскільки опис їх вирішення має становити зміст розділів бакалаврського дослідження (по 2–3 завдання на кожен розділ роботи).

Далі доцільно описати об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це явище або процес, що породжує проблему і потребує вивчення. У кваліфікаційній роботі об'єкт потрібно формулювати як процес управління..., процес формування..., процес виходу..., процес оцінювання..., тощо.

Предмет наукового дослідження знаходиться в межах об'єкта і відображає лише певну сторону об'єкта – суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, що є головним для даного дослідження. Наприклад: об'єкт дослідження – процес стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства, предмет дослідження – методичне забезпечення та теоретичні підходи до формування системи сигнальних показників оцінювання результатів діяльності підприємства в процесі стратегічного управління підприємством.

Методи дослідження як інструмент отримання фактичного матеріалу є обов'язковим елементом вступу до роботи і необхідною умовою досягнення поставленої мети. Серед найбільш поширених методів дослідження управлінських й економічних явищ та процесів є теоретичний аналіз, порівняння, систематизація, групування, органолептичні методи (інвентаризація, спостереження, експертизи, обстеження та ін.); документальні методи (групування недоліків, узагальнення результатів та ін.); розрахунково-аналітичні методи (економічний, статистичний, управлінський аналіз) тощо.

У якості **інформаційної бази дослідження** слід зазначити найважливіші джерела наукового пошуку та отримання інформації.

Апробація результатів дослідження. Наводяться дані щодо участі автора в конференціях.

Інформація про структуру та обсяг роботи. Зазначається кількість розділів, з яких складається робота, загальна кількість сторінок, рисунків, таблиць, найменувань у списку використаних джерел: «Робота складається зі вступу, n розділів, висновків; містить n сторінок тексту, n таблиць, n рисунків, n додатків. Список літератури складається з n найменувань».

Рекомендований обсяг вступу 2–4 сторінки, або 4–5 % тексту рукопису.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починається з нової сторінки.

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи містить три обов'язкові розділи: теоретичний розділ, аналітичний розділ, проектно-рекомендаційний розділ.

Перший, теоретичний розділ присвячений розгляду загальних теоретичних підходів до досліджуваної теми, що містяться у публікаціях провідних вітчизняних та іноземних науковців, у тому числі представників наукових шкіл ХНУМГ імені О. М. Бекетова. Він повинен містити опис, характеристику сучасного стану проблеми, огляд і співставлення точок зору на проблему різних дослідників, теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історію та сучасні тенденції розвитку предмету дослідження, методологічні підходи тощо з обов'язковим обґрунтуванням власної позиції щодо обраних методів та напрямків подальшого дослідження.

Критичний огляд літератури, що характеризує теоретичні основи досліджуваної проблеми, дозволить виділити головне та істотне в сучасному стані вивченості теми роботи, оцінити раніше зроблене іншими дослідниками і сформулювати контури майбутнього дослідження. У результаті аналізу наукових праць автором має бути сформульовано своє конструктивне ставлення до відомих законів, процесів, принципів, термінології, прийнятої в економічній практиці, що надалі може розглядатися як внесок у розвиток теорії питання.

Обсяг першого розділу повинен становити не більше 20 сторінок.

Другий, аналітичний розділ має містити опис, характеристику сучасного стану досліджуваної проблеми на конкретному підприємстві, діагностування діяльності підприємства щодо обраного напрямку дослідження. Для цього проводяться ґрунтовні аналітичні розрахунки з залученням теоретичних знань та використанням фактичного статистичного матеріалу, зібраного під час проходження переддипломної практики. Методика досліджень повинна викладатись детально, з обґрунтуванням її вибору. Візуалізація результатів, одержаних із використанням економіко-математичних моделей та методів проводиться сучасними інформаційними інструментами та програмними продуктами, які мають бути проілюстровані за допомогою табличного та графічного відображення даних. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. Всі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися поясненнями та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, що спостерігаються на підприємстві (їх особливості, тенденції), створювати базу для виявлення невикористаних резервів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності. Якщо потрібно, текст слід ілюструвати реальними документами (що

наводяться у додатках), які обов'язково супроводжувати стислим коментарем.

Обсяг другого розділу має приблизно становити 20 сторінок.

Третій, проєктно-рекомендаційний розділ присвячується результатам наукового пошуку, а саме містить детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства відповідно до напрямку дослідження із побудовою прогнозної моделі або аналізом трендів змін засобами сучасних інформаційних засобів. Кожна пропозиція повинна мати розгорнуте обґрунтування на основі аналізу, проведеного в аналітико-дослідницькій частині. Реальність економічного обґрунтування економіко-математичного методу апроксимації процесів у зовнішньоекономічній діяльності підприємства та запропонованих заходів поліпшення діяльності підприємства, корпорації, установи обов'язково повинна підтверджуватись конкретними розрахунками. Пропозиції студента щодо науково-практичного вирішення досліджуваного питання повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Обсяг цього розділу має приблизно становити 20 сторінок.

У висновках стисло викладаються наукові та практичні результати, одержані в роботі, з точки зору їх відповідності меті та завданням роботи, зазначаються прийняті за основу теоретичні положення, окреслюються виявлені результати діяльності підприємства за досліджуваний період, наводяться основні пропозиції щодо ефективного вирішення питань, які розглядалися у кваліфікаційній роботі, обґрунтовується достовірність здобутих результатів, викладаються рекомендації щодо їх використання. При написанні висновків рекомендується додержуватися послідовності проведеного в роботі дослідження та підкреслити отримані висновки і пропозиції, які є предметом захисту і доводять досягнення автором поставленої мети дослідження. Опис об'єкта, методика дослідження та інший зміст основної частини роботи у висновках не дублюються.

Висновки і пропозиції в кваліфікаційній роботі мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, зрозуміло; відображати зміст дослідження, його теоретичне і практичне значення, і містити твердження («визначено..., обґрунтовано..., сформовано...») і доказ («на основі...», «тому що...», «на підставі...»).

Обсяг висновків не має перевищувати 2–5 сторінок, або 5 % тексту рукопису.

До **списку використаних джерел** включаються не тільки ті, що цитуються або згадуються у кваліфікаційній роботі, але й ті, з якими студент ознайомився у

процесі її підготовки. Список використаних у кваліфікаційній роботі джерел має становити не менше 40 найменувань, у тому числі електронні видання, джерела іноземною мовою та ресурси мережі Інтернет.

До **додатків** обов'язково включається наукова публікація, підготовлена за матеріалами бакалаврської роботи. **Також** доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття бакалаврської роботи: таблиці; проміжні математичні формули та розрахунки; текст допоміжного характеру, законодавчі акти; бланки та зразки документів; копії офіційних документів відносно діяльності досліджуваного підприємства; інструкції й методики; опис алгоритмів і програм для вирішення задач, які розроблені в процесі виконання роботи тощо.

Усі частини бакалаврської кваліфікаційної роботи мають бути стилістично та змістовно пов'язані між собою і доповнювати одна одну.

4 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ

Загальні вимоги. Кваліфікаційна робота бакалавра виконується на комп'ютері та подається у вигляді спеціально підготовленого рукопису у друкованому вигляді на одному боці аркушів формату А4 (в форматі навчання онлайн тільки в електронному вигляді у форматі word та pdf). Абзацний виступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 1,25 см.

Обсяг кваліфікаційної роботи без урахування списку використаних джерел та додатків повинен становити 60–70 сторінок. Але всі сторінки зазначених елементів кваліфікаційної роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Зазначений вище обсяг кваліфікаційної роботи розрахований на використання при їх оформленні шрифту Times New Roman кегль 14 з полуторним (1,5) міжрядковим інтервалом. Текст кваліфікаційної роботи друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким з однаковою щільністю тексту, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Друкарські помилки, описки і графічні неточності допускається виправляти за допомогою коректора і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (для друкованого варіанту).

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами, шрифт Times New Roman кегль 14.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті. Нумерувати сторінки починають із вступу, враховуючи попередні сторінки: пояснювальну записку, завдання на кваліфікаційну роботу, подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи та зміст.

Ілюстрації і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи треба починати з нової сторінки (і попередня має бути заповнена більше, ніж на половину). Заголовки структурних частин роботи варто розташовувати в центрі та писати великими літерами без крапки наприкінці.

Текст основної частини кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи. Найменування розділів і підрозділів основної частини роботи, повинні мати пронумеровані заголовки.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами, крім першої великої, з абзацного відступу. Відстань між заголовком та попереднім текстом повинна дорівнювати подвійному міжрядковому інтервалу, а між заголовком та наступним текстом повинна дорівнювати одинарному міжрядковому інтервалу. Найменування наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій же сторінці, що і попередній підрозділ.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ І ОЦІНКА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності України

Рисунок 4.1 – Приклад оформлення назви розділу та підрозділу

Після заголовка підрозділу на сторінці повинно бути не менше двох рядків тексту; якщо ці умови не виконуються, заголовок переноситься на наступну сторінку.

Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ», потім з нового рядка друкують заголовки розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу. Приклад оформлення назви розділу та підрозділу наведений на рисунку 4.1.

Перерахування можуть наводитися у тексті при необхідності. Перед перерахуванням ставиться двокрапка. Перед кожною позицією перерахування нічого не ставиться, перерахування здійснюється з абзацу з маленької літери.

В усьому тексті роботи використовуються **однакові типи лапок**: «текст».

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Назву ілюстрації розташовують під нею посередині рядка (рис. 4.2).

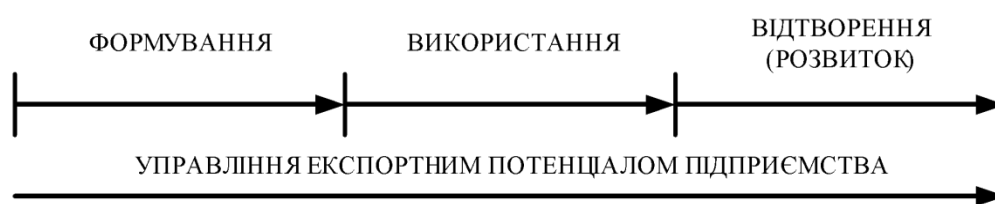

Рисунок 1.1 – Стадії руху експортного потенціалу підприємства

Рисунок 4.2 – Приклад оформлення назви та номера рисунка

Формули мають бути виконані в редакторі формул та пронумеровані у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

$$GDP = C + I + G + X_n, \quad (3.1)$$

де GDP – валовий внутрішній продукт;

C – споживчі видатки;

I – валові інвестиції;

G – державні закупки товарів і послуг;

X_n – чистий експорт товарів і послуг.

Рисунок 4.3 – Приклад оформлення формул

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу й числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки та абзацного відступу (рис. 4.3):

Вище формули і нижче коментарів формули потрібно залишати не менше одного вільного рядка.

Невеликі й нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Таблиці повинні мати назву, яку розміщують над таблицею (над її верхнім лівим кутом) з абзацу. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких. Нижче наведено приклад побудови таблиці (рис. 4.4).

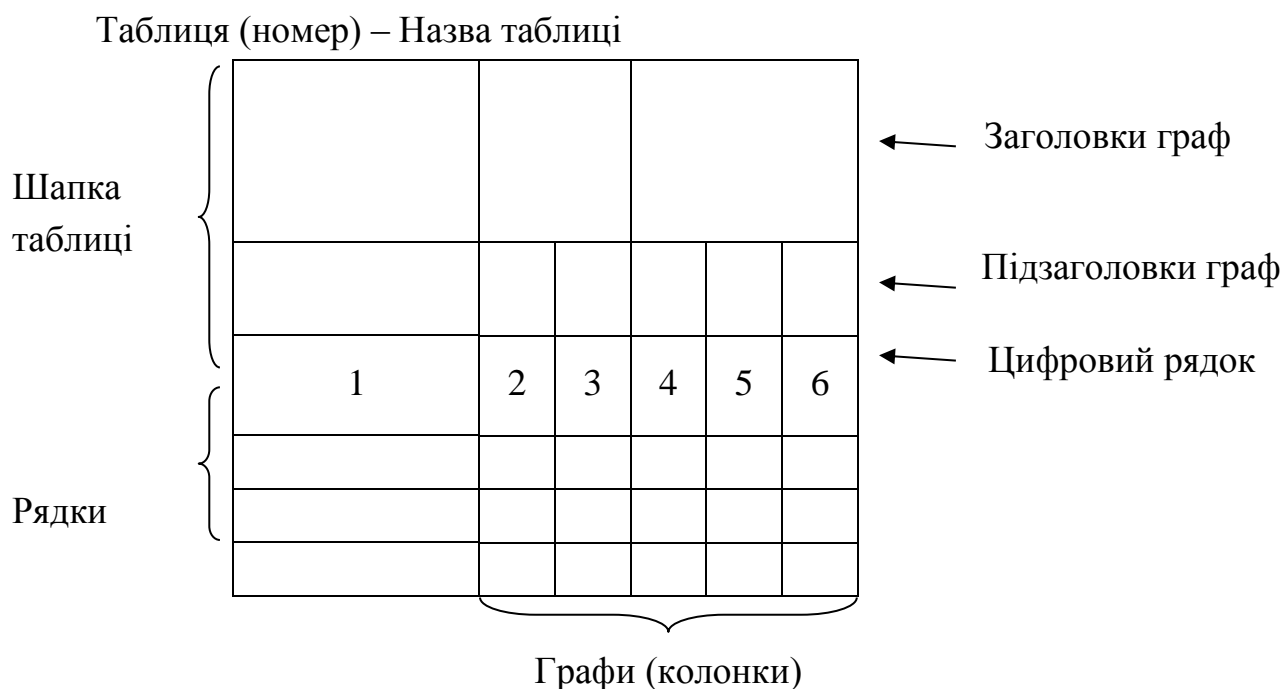

Рисунок 4.4 – Приклад оформлення таблиць

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Напис «Таблиця» розміщують перед назвою із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу й порядкового номера таблиці, наприклад: «Таблиця 3.3» (третья таблиця третього розділу).

При переносі частини таблиці на іншу сторінку пишуть слова «Продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад «Продовження

таблиці 3.3», а роль шапки таблиці у цьому випадку відіграє цифровий рядок. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей. При написанні кваліфікаційної роботи студент повинен давати посилання на джерела та матеріали, що наводяться в роботі.

Коли у роботі використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, на які робиться посилання в роботі. У першому розділі кваліфікаційної роботи посилання на джерела зазначаються обов'язково з номерами сторінок.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за списком літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [5–7]...» або «... у статті [6, с. 45]...», «72, с. 133–139, 214–221».

Список використаних джерел формується, керуючись алфавітним розташуванням використаної літератури. Для полегшення користування бібліографічними описами їх групують за мовною ознакою та за типом видання – друковане чи електронне. Першими у списку йдуть друковані джерела українською мовою, далі – іноземними мовами, завершують список електронні ресурси.

Відомості про джерела, які включено до списку, необхідно давати згідно з вимогами державних стандартів. Приклад оформлення відомостей подано у додатку Е.

До списку літератури варто включати в тому числі нові джерела інформації, видані протягом останніх п'яти років.

Додатки до бакалаврської роботи оформлюють як продовження тексту та розміщують у порядку появи посилань на них у роботі. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки.

Заголовок структурної частини роботи «ДОДАТКИ» необхідно розташовувати в центрі сторінки та писати великими літерами без крапки наприкінці. Дана сторінка – остання, яка нумерується у кваліфікаційній роботі. Додатки повинні починатися з наступної сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху симетрично відносно тексту сторінки. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» тощо. Єдиний додаток позначається, як «Додаток А».

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: «рисунок Д.3» – третій рисунок додатка Д.

Демонстраційний матеріал до захисту кваліфікаційної роботи подається обсягом 8–12 слайдів.

5 РЕЦЕНЗУВАННЯ

Завершена кваліфікаційна робота направляється студентом на рецензування. Рецензія надається у письмовому вигляді і має містити такі елементи:

- висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи;
- характеристику повноти розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи до поставлених завдань;
- висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів згідно теми кваліфікаційної роботи;
- оцінку обґрунтованості конкретних пропозицій, рекомендацій;
- оцінку відповідності змісту й оформлення роботи встановленим вимогам;
- зазначення наявних у роботі недоліків;
- узагальнюючий висновок рецензента про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам до таких робіт, про можливість допущення її до захисту.

У рецензії обов'язково зазначаються прізвище, ім'я та по-батькові, місце роботи і посада, яку займає рецензент, а його підпис повинен бути засвідчений печаткою організації, в якій він працює (для онлайн – кваліфікованим електронним підписом). Структура рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра наведена у Додатку Ж.

6 ЗАХИСТ

Завершену кваліфікаційну роботу (підписану студентом, керівником) разом з рецензією подають завідувачу кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки на підпис.

Захист кваліфікаційних робіт відбувається на відкритому засіданні

Екзаменаційної комісії по захисту кваліфікаційних робіт.

Під час захисту кваліфікаційної роботи студент представляє доповідь, розраховану на 5–10 хвилин. Доповідь повинна містити стислу інформацію, яка викладена у кваліфікаційній роботі. Протягом доповіді студент має посилатися на візуальне супроводження (найважливіші ілюстративні матеріали, оформлені у вигляді плакатів, демонстраційного матеріалу, або слайдів, створених за допомогою Power Point (Майстер Презентацій) Microsoft Office для більш повного розкриття суті проведеного дослідження та презентації отриманих результатів, які підлягають захисту (презентаційний матеріал має бути підписаний студентом та керівником за допомогою кваліфікованого електронного підпису).

У своїй доповіді студенту слід робити акцент на власних розробках у дослідженні та результатах вирішення поставлених у вступі завдань.

Після завершення доповіді члени Екзаменаційної комісії та інші присутні на захисті можуть задавати студенту запитання щодо змісту кваліфікаційної роботи. Відповіді студентів мають бути стислими, чіткими, аргументованими.

Загальний час захисту кваліфікаційної роботи не повинен перевищувати 15 хвилин.

Наступним етапом захисту кваліфікаційної роботи є ознайомлення присутніх з рецензією. Студенту надається можливість відповісти на зауваження, зазначені в документах, та виступити із заключним словом.

Процедура захисту кваліфікаційних робіт протоколюється секретарем Екзаменаційної комісії (on-line ведеться запис на платформі Teams). Рішення про результати захисту кваліфікаційної роботи приймається більшістю голосів на закритому засіданні членів Екзаменаційної комісії. Рішення комісії оголошується її головою в день захисту кваліфікаційних робіт.

Після захисту кваліфікаційна робота передається на зберігання в архів університету та розміщується на сайті для вільного доступу.

7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкову оцінку кваліфікаційної роботи бакалавра визначає Екзаменаційна комісія, яка при цьому керується наступними показниками якості кваліфікаційної роботи:

1) змістовні аспекти роботи:

– уміння обґрунтовувати актуальність обраної теми дослідження;

– спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
відповідність логічної побудови роботи поставленим меті і завданням дослідження; адекватність методологічного та діагностичного апарату;

- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтованості запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведеного дослідження;
- відповідність викладеного матеріалу науковому стилю;
- загальне оформлення кваліфікаційної роботи;

2) якість захисту роботи:

– уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;

- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки студента;
- володіння культурою презентації.

Результати захисту кваліфікаційної роботи бакалавра визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за 100 бальною шкалою та шкалою ECTS (табл. 7.1).

Таблиця 7.1 – Система оцінювання

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
A	90–100	відмінно
B	82–89	добре
C	74–81	
D	64–73	задовільно
E	60–63	
FX	40–59	незадовільно
F	1–39	

ДОДАТОК А

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт для студентів зі спеціальності 051 – Економіка, ОП «Міжнародна економіка»

1. Шляхи підвищення прибутку підприємств із зовнішньоторговельних операцій (на прикладі ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»).
2. Напрями активізації міжнародної підприємницької інвестиційної діяльності.
3. Організація зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах глобалізації.
4. Формування стійких конкурентних переваг підприємства на міжнародному ринку.
5. Розвиток експортного потенціалу підприємства.
6. Аналіз інвестиційних ризиків у міжнародному бізнесі.
7. Управління валютними ризиками підприємств-експортерів.
8. Франчайзинг як один із способів глобалізації економічних відносин.
9. Людський розвиток в країнах світу.
10. Розвиток міжнародної діяльності підприємства на основі підвищення його інвестиційної привабливості.
11. Інвестиційні стратегії підприємств у міжнародному бізнесі.
12. Конкурентоспроможність підприємств на міжнародних ринках.
13. Формування і реалізація цінової стратегії підприємства на зовнішньому ринку.
14. Формування міжнародної інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства.
15. Цифрові фінансові інструменти у сучасній практиці зовнішньоекономічній діяльності.
16. Шляхи вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

17. Вдосконалення системи державної підтримки зовнішньоекономічної діяльності малого і середнього підприємництва.
18. Особливості інвестиційної діяльності підприємств в умовах глобалізації.
19. Використання світового досвіду корпоративного управління промислових підприємств (на прикладі АТ «Українські енергетичні машини»).
20. Організаційно-економічний механізм формування стратегії виходу підприємств на зовнішній ринок.
21. Розвиток зовнішньої торгівлі підприємства будівельного сектору України.
22. Конкурентоспроможність українських підприємств в умовах глобалізації
23. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах невизначеності.
24. Особливості регулювання розвитку підприємств-експортерів за умов глобальної економічної кризи.
25. Оцінка та вдосконалення експортної діяльності підприємства.
26. Формування та шляхи підвищення ефективності експортної діяльності підприємства.
27. Рівень життя населення країн світу: порівняльний аналіз.
28. Залучення іноземних інвестицій як чинник розвитку експортно-орієнтованого українського бізнесу.
29. Регіональний зовнішньоекономічний комплекс: структура, управління, шляхи розвитку.
30. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств у міжнародному бізнес-середовищі.
31. Розробка стратегії виходу на зовнішній ринок малих і середніх підприємницьких структур.

ДОДАТОК Б

**Приклад оформлення пояснювальної записки до
кваліфікаційної роботи бакалавра зі спеціальності 051 – Економіка,
ОП «Міжнародна економіка»**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

Кафедра економічної теорії та міжнародної економіки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

перший (бакалаврський) рівень
(освітній ступінь)

на тему «**Формування та реалізація стратегії підвищення експортної
конкурентоспроможності підприємства**»

Виконав (-ла): студент (-ка) 4 курсу, групи МіЕк2019-1

Спеціальність 051 – Економіка
ОП «Міжнародна економіка»
(шифр та назва)

Анна КУЛЬБАЧНА
(ім'я та прізвище)

Керівник Ганна РИБАК
(ім'я та прізвище)

Рецензент Ігор ОСТРОВСЬКИЙ
(ім'я та прізвище)

Харків – 2023

ДОДАТОК В

**Приклад оформлення завдання до кваліфікаційної роботи бакалавра
зі спеціальності 051 – Економіка, ОП «Міжнародна економіка»**

Форма № Н-9.01

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА**

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет	ННІ ЕіМ
Кафедра	економічної теорії та міжнародної економіки
Рівень освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	051 – Економіка
Освітня програма	Міжнародна економіка (шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

доцент, канд. екон. наук
Юлія ФЕДОТОВА
18 травня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА ВИПУСКНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Анні КУЛЬБАЧНІЙ

(прізвище, ім`я та по батькові)

1 Тема випускної роботи	Розвиток зовнішньої торгівлі підприємства будівельного сектору України
керівник роботи	Рибак Ганна Іванівна, канд. екон. наук, доцент
затверджені наказом вищого навчального закладу від 18 травня 2023 року № 231-03	
2 Строк подання студентом роботи –	20.06.2023
3 Вихідні дані до роботи:	Фінансова і статистична звітність підприємства. Нормативно-правова база здійснення господарської діяльності в Україні. Теоретичні та практичні розробки провідних фахівців у галузі економічного аналізу, економіки підприємства й міжнародної економіки

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Вступ

Розділ 1 Теоретичні основи розвитку зовнішньої торгівлі підприємств.

Розділ 2 Аналіз зовнішньо-економічної діяльності ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД»

Розділ 3 Основні напрямки розвитку зовнішньої торгівлі підприємств будівельного сектору.

Висновки

Список використаних джерел

Перелік графічного матеріалу

5 Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

1. Предмет, об'єкт дослідження. Мета та основні завдання дипломної роботи.
2. Теорії міжнародної торгівлі. 3. Сучасні форми міжнародної торгівлі.
4. Сучасні методи міжнародної торгівлі. 5. Характеристика господарської діяльності ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД».
6. Аналіз ліквідності ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» станом на 2020 рік.
7. Розрахунок рентабельності ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» у 2019-2020 роках.
8. Зовнішнє середовище ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД».
9. Проблеми зовнішньої торгівлі будівельної галузі.
10. Перспективи розвитку будівельної галузі.
11. SWOT аналіз ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД».
12. Альтернативні напрями розвитку ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД».
13. Апробація результатів дипломної роботи

Дата видачі завдання – 18.05.2023

Керівник роботи

_____Ганна РИБАК
(підпис)

Завдання прийняв студент _____ Анна КУЛЬБАЧНА
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної (бакалаврської) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розробка плану роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою	18.05.2023 – 25.05.2023	
2	Написання теоретико-методичної частини дипломної (бакалаврської) роботи	26.05.2023 – 29.05.2023	
3	Написання розрахунково-аналітичної частини дипломної (бакалаврської) роботи	30.05.2023 – 02.06.2023	
4	Написання рекомендаційної частини дипломної (бакалаврської) роботи	03.06.2023 – 07.06.2023	
5	Оформлення пояснювальної записки	08.06.2023 – 13.06.2023	
6	Попередній захист і отримання рецензії	14.06.2023 – 20.06.2023	
7	Захист дипломної (бакалаврської) роботи	24.06.2023	

ДОДАТОК Г

Вимоги до оформлення реферату

РЕФЕРАТ

Випускна робота містить 71 сторінку, 9 рисунків, 6 таблиць, 51 використане джерело.

ТЕМА ВИПУСКНОЇ РОБОТИ: «Розвиток зовнішньої торгівлі підприємства будівельного сектору України».

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ: теоретичні та методичні засади міжнародної торгівлі.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ: фінансово-економічний стан ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» м. Харкова.

МЕТА РОБОТИ: оцінка та шляхи поліпшення зовнішньої торгівлі підприємств будівельної галузі (на прикладі ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД»).

ЗАВДАННЯ РОБОТИ: вивчення теоретичних основ міжнародної торгівлі підприємства як інструменту розширення ринку збуту (розкрито значення, завдання і джерела інформації про зовнішню торгівлю підприємства, розглянуті показники оцінки фінансового стану, вивчені форми міжнародної торгівлі); проведена оцінка фінансового стану ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» (проведена оцінка майнового стану підприємства та джерел його формування); на основі проведеного аналізу розроблені рекомендації, спрямовані на розвиток зовнішньої торгівлі підприємства будівельної галузі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: загальнонаукові – аналіз і синтез, порівняння, моделювання; спеціальні – групування, деталізація, ряди динаміки.

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД» та в діяльності інших підприємств будівельної галузі України.

РІК ВИКОНАННЯ 2023 РІК ЗАХИСТУ 2023

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТОВ «АТЛАНТ БУД СХІД», БУДІВНИЦТВО, ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ, БУДІВЕЛЬНИЙ СЕКТОР, ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ.

ДОДАТОК Д

Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи бакалавра зі спеціальності 051 – Економіка, ОП «Міжнародна економіка» на тему «Формування та реалізація стратегії підвищення експортної конкурентоспроможності підприємства»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1 Економічна сутність категорії «конкурентоспроможність підприємства».....	9
1.2 Види конкурентних стратегій підприємств за класифікаційними ознаками.....	11
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ЗАВОД «ПІВДЕНКАБЕЛЬ».....	22
2.1 Аналіз показників економічної діяльності ПАТ «Завод «Південкабель».....	22
2.2 Аналіз показників фінансової та зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Завод «Південкабель».....	30
3 РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	42
3.1 Оцінка експортної конкурентоспроможності ПАТ «Завод «Південкабель».....	42
3.2 Рекомендації щодо формування та реалізації стратегії підвищення експортної конкурентоспроможності ПАТ «Завод «Південкабель».....	50
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ДОДАТОК Е

Приклади оформлення бібліографічного опису списку використаних джерел

(Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється відповідно до Вимог щодо оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017, з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с
Однотомні видання	Березін О. В., Карпенко Ю. В. Теорія і практика забезпечення ефективного використання потенціалу торговельних підприємств: монографія. Полтава : ІнтерГрафіка, 2012. 204 с. Heckscher-Ohlin trade theory / Eli F. Heckscher and Bertil Ohlin; translated, edited, and introduced by Harry Flam and M. June Flanders. Cambridge : The MIT Press, 1991. 234 p.
Багатотомні видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.
Автореферати дисертацій	Іващук С. П. Розвиток експортного потенціалу в сучасній інтеграційній стратегії України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ, 2011. 20 с.
Дисертації	Заяц О. Ю. Формування зовнішньоекономічної стратегії машинобудівних підприємств в умовах нестабільності: дис. ... канд. екон. наук.: 08.00.04 / М-во аграр. політики та продовольства Укр. Сумський нац. аграр. ун-т. Суми, 2013. 240 с.
Стаття з періодичного видання	Жигаревич О. К. Метод аналізу ієрархій. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. 2013. № 13. С. 14–20. Barney J. B. et al. The resource-based view of the firm: Ten years after 1991. Journal of Management. 2001. Vol. 27. P. 625–641.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Тези, доповідь	Єршова Н. Ю. Розвиток теоретико-методичних підходів до аналізу та оцінювання стратегії промислових підприємств: матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в управлінні економічними процесами світової і національної економіки: сучасний стан та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 11 грудня 2015 р.). Тернопіль : Крок, 2015. С. 164–166.
Стандарти	ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
Електронні ресурси	Шульгіна Л. М. Управління конкурентними перевагами суб'єктів господарювання в Україні: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні підходи до управління підприємством» з міжнародною участю. 2015. С. 373–378. URL: http://conf.management.fmm.kpi.ua/proc/article/view/43144 (дата звернення: 17.06.2016)

ДОДАТОК Ж

Приклад структури рецензії

на кваліфікаційну роботу студентки 4 курсу ННІ ЕіМ

ХНУМГ імені О. М. Бекетова

спеціальності 051 – Економіка

ОП «Міжнародна економіка»

Кульбачна Анна Олегівна

на тему «Формування та реалізація стратегії підвищення експортної конкурентоспроможності підприємства»

1. Актуальність теми.
2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи.
3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи.
4. Позитивні сторони роботи.
5. Наявність недоліків.
6. Практичне значення роботи.
7. Загальний висновок.

Рецензент:

Посада (ступінь, вчене звання) _____
(підпис)

Ігор Островський

ДОДАТОК И

**Приклад оформлення подання Голові державної екзаменаційної комісії
щодо захисту кваліфікаційної роботи бакалавра
зі спеціальності 051 – Економіка, ОП «Міжнародна економіка»**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Довідка про виконання навчального плану

Направляється здобувач Кульбачна Анна Олегівна

освітнього рівня бакалавр до захисту кваліфікаційної роботи / проєкту

за спеціальністю 051 – Економіка

освітньою програмою «Міжнародна економіка»

Тема дипломної роботи «Розвиток зовнішньої торгівлі підприємства
будівельного сектору України»

Здобувач Кульбачна Анна Олегівна за період навчання повністю виконав (-ла)
навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно _____ %, добре _____ %, задовільно _____ %;

шкалою 100-бальною: 90–100 _____ %; 82–89 _____ %; 74–81 _____ %; 64–73
_____ %; 60–63 _____ %.

Директор інституту, декан факультету _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар інституту, факультету _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до написання кваліфікаційної роботи бакалавра

(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання спеціальності 051 – Економіка, освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»)

Укладачі: **РИБАК** Ганна Іванівна,
ФЕДОТОВА Юлія Володимирівна,
НАУМОВ Максим Сергійович

Відповідальний за випуск *М. С. Наумов*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *Г. І. Рибак*

План 2023, поз. 252М

Підп. до друку 25.04.2023. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 2,2.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002,
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.